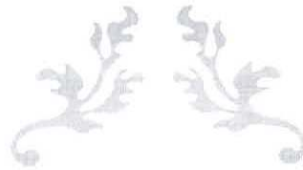

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

ادیان و عرفان

Religions and Mysticism

مقطع دکتری تخصصی

گرایش

ادیان ایران باستان Religions of Ancient Iran

گروه علوم حوزوی

پیشنهادی دانشگاه غیردولتی - غیرانتفاعی ادیان و مذاهب

بیت

عنوان گرایش: ادیان ایران باستان

نام رشته: ادیان و عرفان

دوره تحصیلی: دکتری تخصصی

گروه: علوم حوزوی

نوع مصوبه: تدوین

کار گروه تخصصی: فلسفه و حکمت متعالیه

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۵/۱۱

پیشنهادی: دانشگاه غیردولتی- غیرانتفاعی ادیان و مذاهب

برنامه درسی تدوین شده دوره دکتری تخصصی رشته ادیان و عرفان گرایش ادیان ایران باستان، در جلسه شماره ۹۴۵ به تاریخ ۱۴۰۰/۰۵/۱۱ شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی مرتبط با گروه حوزوی پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی مرتبط با گروه حوزوی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده سه- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر علی خاکی صدیق

دبیر شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

دکتر محمدرضا آهنجیان

دبیر کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

دین مهم‌ترین مؤلفه تمدن‌ها و فرهنگ‌های شناخته شده بشری است. در گذشته و حال دین با مصادیق و نمودهای مختلف خود حیات فکری، معنوی و اجتماعی بشر را به طور گسترده‌ای تحت تأثیر قرار داده است. شاید نقش مؤثر ادیان در قرون متأخر تا حدودی نادیده گرفته شده باشد. اما امروزه با بروز بحران معنوی و فضیلت در زندگی بشر متمدن، در نقش و اهمیت فزاینده ادیان در رفع این بحران تردیدی وجود ندارد.

ب) مشخصات کلی، تعریف و اهداف

دوره دکتری ادیان و عرفان گرایش ادیان ایران باستان رشته‌ای در حوزه علوم انسانی است که بر اساس ضوابط دانشگاهی پذیرفته شده در سطح بین‌المللی به منظور نیل به اهداف زیر برنامه‌ریزی شده است:

۱. تربیت و تأمین نیروی انسانی لازم و متخصص برای تدریس در دانشگاه‌های کشور
۲. تربیت نیروی متخصص حوزوی جهت بررسی گفت‌گویی بین ادیان
۳. جذب داوطلبان تخصصی ادیان ایرانی و ایران‌شناسی در کشورهای اسلامی
۴. فراهم ساختن امکانات علمی و تحقیقات برای پروژه‌های پژوهشی ادیانی و برگزاری سمینارها و کنفرانس‌های علمی پژوهشی
۵. تربیت نیروی انسانی آگاه و معنوی به منظور پاسخ‌گویی به مراکز فرهنگی داخلی و خارج از کشور

پ) ضرورت و اهمیت

از سال ۱۳۸۳ و ایجاد رشته ادیان و عرفان، این رشته تا حدی توانسته است جای خود را باز کند، اما تا رسیدن به حد مطلوب هنوز جای کار بسیار دارد. دلیل این فاصله تا رسیدن به نقطه مطلوب این است که پس از پیروزی انقلاب اسلامی، که حقیقتاً ایران را از بیراهه تاریخ وارد شاهراه تاریخ کرد، این پیامد را هم داشت که بسیاری از مراکز ایران‌شناسی در اروپا و آمریکا به حال تعلیق یا تعطیل درآمده و از این رو فعالیت‌های ایران‌شناسانه بسی کم‌رنگ شده است، تا آنجا ما دیگر شاهد ظهور و حضور ایران‌شناسان برجسته و صاحب نظر، که بر رونق بازار ایران‌شناسی و مطرح کردن آن در سطح جهانی پردازند، نیستیم؛ از این رو ضروری است که مانند بسیاری از عرصه‌های دیگر که از دست دادن کارشناسان و مستشاران خارجی پس از انقلاب موجب توجه به نیروهای ملی و بومی شد، در این عرصه نیز خود فرزندان ایران زمین آستین همت بالا زنند و به شناخت ایران، به عنوان یک کل تجزیه‌ناپذیر در جهان پردازند. این موضوع زمانی ضروری تر می‌شود که متاسفانه شاهدیم در سال‌های اخیر، به ویژه پس از فروپاشی شوروی و تشکیل جمهوری‌های مستقل، برخی از گرایش‌های محلی و قومیتی در کشور تشدید شده است که متاسفانه می‌تواند موجب تضعیف نگاه ملی و کلی به ایران به عنوان یک کل تجزیه‌ناپذیر شود، از اینرو در چنین شرایطی تاسیس و توسعه رشته ایران‌شناسی، که فعلاً فقط در دانشگاه شهید بهشتی و معدود دانشگاه‌های دیگر وجود دارد، ضروری به نظر می‌رسد.

دکتری تخصصی ادیان و عرفان / ۴

تاسیس و توسعه رشته ادیان و عرفان در تمامی دانشگاه‌های کشور، به حال کشور و نظام و آینده ایران مفید است. البته بهتر است این رشته در ۲ مقطع تحصیلات تکمیلی، یعنی کارشناسی ارشد و دکتری ایجاد شود؛ که علاوه بر پُر کردن خلأ تعطیلی کرسی‌های ادیان و عرفان و کمبود ایران‌شناسان خارجی، توجه به ایران به عنوان یک کل تجزیه ناپذیر را در میان همه ایرانیان و به ویژه اقشار تحصیلکرده و فرهیخته که مسئولان و آینده سازان کشورند، بیشتر و ژرف‌تر کند و سدی در برابر قومیت‌گرایی و قبیله‌گرایی اندیشی شود.

ت) تعداد و نوع واحدهای درسی

جدول (۱) - توزیع واحدها

نوع دروس	تعداد واحد
دروس جبرانی	۶
دروس تخصصی	۱۸
رساله	۱۸
جمع	۳۶

ث) مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه	دروس مرتبط
عمق‌بخشی به مطالعات و تحقیقات ادیانی مربوط به جغرافیای ایران	تاریخ ایران باستان
ارتقای سطح دانش ادیانی ایرانی	فلسفه و عرفان ادیان ایرانی
توانمندی در شناخت حوزه‌های ایران‌شناسی و پژوهش‌های ایران‌شناختی	بررسی و نقد مکاتب ایران‌شناسی
مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های عمومی	دروس مرتبط
تربیت نیروی متخصص حوزوی جهت بررسی گفت‌وگوی بین ادیان	روش‌شناسی مطالعات تطبیقی ادیان

ج) شرایط و ضوابط ورود به دوره

پذیرش داوطلبان شرکت در این رشته منوط به داشتن مدرک فوق لیسانس یا گواهی اتمام سطح سه از حوزه علمیه است. شرایط عمومی دانشجویی تابع مقررات و مصوبات آموزش عالی و شرایط اختصاصی در چارچوب مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. آموزش عالی، تابع سیاست‌های دانشگاه یا موسسه برگزارکننده دوره است.

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول (۲) - عنوان و مشخصات کلی دروس جبرانی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعات	
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی
۱.	روش‌شناسی مطالعات تطبیقی ادیان	۲	*			۳۲	
۲.	ادیان تطبیقی	۲	*			۳۲	
۳.	تاریخ ایران باستان	۲	*			۳۲	
۴.	بررسی و نقد مکاتب ایران‌شناسی	۲	*			۳۲	
۵.	آشنایی با ادیان (ابتدایی، شرقی)	۲	*			۳۲	
۶.	جمع	۱۰					

جدول (۳) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی الزامی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعات	
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی
۱.	متون پهلوی	۲	*			۳۲	
۲.	متون اوستایی	۲	*			۳۲	
۳.	دین زرتشتی پیش از اسلام	۲	*			۳۲	
۴.	دین زرتشتی پس از اسلام	۲	*			۳۲	
۵.	بدعت‌های دینی ایران باستان (زروان و مزدک)	۲	*			۳۲	
۶.	جریان‌های دینی، فلسفی و عرفانی غیر زرتشتی در ایران: کیش مهر یا میترا، میتره در هند و میترس در یونان و روم؛ آناهیتا و معابد و مرتبط با آن	۲	*			۳۲	
۷.	اساطیر ایران	۲	*			۳۲	
۸.	کیش مانوی	۲	*			۳۲	
۹.	فلسفه و عرفان ادیان ایرانی	۲	*			۳۲	

فصل سوم

ویژگی‌های دروس

روش‌شناسی مطالعات تطبیقی ادیان		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Methodology of Comparative Studies of Religions	عنوان درس به انگلیسی:
■ نظری	■ جبرانی	دروس پیش‌نیاز:
		دروس هم‌نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی تاریخیچه، روش‌ها، شاخه‌ها و رویکردهای دین پژوهی.

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- ۱ قلمرو و ادبیات موضوع
- ۲ روش‌شناسی مطالعات تطبیقی
- ۳ فلسفه و مبانی مطالعات تطبیقی
- ۴ گونه‌ها و سنخ‌شناسی مطالعات تطبیقی

(ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

- ۱ در سنامه دین‌شناسی / هیلاری رودریگیس، جان اس. هاردینگ. - قم: دانشگاه ادیان و مذاهب، ۱۳۹۰.
- ۲ دین پژوهی / نینیان اسمارت؛ [مترجم] سعیدرضا منتظری، احمد شاکر نژاد. - قم: ادیان، ۱۳۸۹.
- ۳ راهنمای دین پژوهی: آشنایی با ده رویکرد در مطالعه ادیان / ویراسته روبرت سگال؛ ترجمه و توضیح محسن زندی، محمد حقانی فضل. - قم: دانشگاه ادیان و مذاهب، ۱۳۹۱.
- ۴ دین پژوهی / گفتگوهای مسعود رضوی با دکتر فتح‌الله مجتبیایی. - تهران: هرمس؛ مرکز بین‌المللی گفتگوی تمدن‌ها، ۱۳۸۰.
- ۵ دین پژوهی / ویراسته میرچا الیاده؛ ترجمه بهاء‌الدین خرمشاهی. - تهران: پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۵ - ۱۳۷۹.

ادیان تطبیقی		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Comparative religions	عنوان درس به انگلیسی:
نظری ■	جبرانی ■	دروس پیش‌نیاز:
		دروس هم‌نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

بررسی و شناخت و مقایسه ابعاد هفت گانه ادیان شرقی و بیان شباهت و تفاوت‌های آن‌ها با یکدیگر از منظر مباحث الاهیاتی و کلامی و در نهایت مقایسه آن با اسلام.

مباحث یا سرفصل‌ها:

۱- مقایسه ابعاد هفت گانه ادیان شرقی با یکدیگر؛

۲- مسئله حجیت؛

۳- مفهوم خدا و وجود آن و اثبات وجود آن؛

۴- بحث اسما و صفات الهی؛

۵- بحث توحید، ثنویت و چندخدایی؛

۶- انسان‌شناسی؛

۷- کیهان‌شناسی؛

۸- نجات‌شناسی؛ معادشناسی

ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

ج) فهرست منابع پیشنهادی:

1. oss-Chioino, J. *Women as Healers, Women as Patients: Mental Health Care and Traditional Healing in Puerto Rico*, Boulder: West view Press. (1992).
Brandon, G. *Santeria from Africa to the New World*, Bloomington: Indiana University Press. (1997).
2. Barbanell, Maurice. *This Is Spiritualism*. London: Herbert Jenkins, (1959).
3. Baude, Ann. *Radical Spirits: Spiritualism and Women's Rights in Nineteenth-Century America*. Bloomington: Indiana University Press, 2001.
4. Carroll, Bret E. *Spiritualism in Antebellum America*. Bloomington: Indiana University Press, 1997.
5. Carter, Huntley, ed. *Spiritualism, Its Present-Day Meaning*. Philadelphia: J. B. Lippincott,

تاریخ ایران باستان		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of ancient Iran	عنوان درس به انگلیسی:
نظری ■	جبرانی ■	دروس پیش‌نیاز:
		دروس هم‌نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

مروری بر تاریخ ایران باستان و هم‌چنین تاریخ ایران بعد از ورود اسلام به آن و نقش ادیان ایرانی چون دین زرتشتی‌گری و مانویت در بستر تاریخ و هم‌چنین بررسی جنبه‌های فرهنگی، اجتماعی، باستان‌شناسی و هنری.

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

الف) تاریخ ایران باستان

- تاریخ فلات ایران پیش از ورود آریایی‌ها؛
- آریایی‌ها؛
- ورود آریایی‌ها به ایران
- دولت‌های ایلام، ماد
- دولت هخامنشیان
- دولت‌های سلوکیه و اشکانی
- دولت ساسانی
- وضعیت دین زرتشتی و مانوی در دوره‌های تاریخی ایران باستان
- (ب) تاریخ ایران پس از اسلام
- اعراب مسلمان در ایران
- مغولان، صفویه
- زندیه، افشاریه، قاجاریه و پهلوی
- وضعیت تاریخی دین زرتشتی و مانوی در دوره‌ی اسلام

(ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

گیرشمن، رومن، تاریخ ایران از آغاز تا اسلام، ترجمه محمد معین، تهران، انتشارات علمی فرهنگی، ۱۳۶۸.

فراری، ریچارد، میراث باستانی ایران، ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران، انتشارات علمی فرهنگی، ۱۳۷۳.

بویس، مری، تاریخ کیش زرتشت، ترجمه همایون صنعتی‌زاده، تهران، انتشارات توس، ۱۳۷۴.

Zoroastrian studies, the Iranian Religion and Various Monographs, New York, 1965.

.Moulton, J. H. Early Zoroastrianism, London, 1913.

بررسی و نقد مکاتب ایرانشناسی		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Review and critique of Iranian studies schools	عنوان درس به انگلیسی:
نظری ■	جبرانی ■	دروس پیش‌نیاز:
		دروس هم‌نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

آشنایی دانشجویان با مکاتب ایرانشناسی و نقد گفتمان ایرانشناسی در غرب و شناخت تحلیلی بایسته‌های مطالعات شرق‌شناسی (پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

مطالعه‌ی تاریخ ایران‌شناسی در غرب و مراکز علمی آن.
 شناخت تحلیلی مکاتب ایران‌شناسی در غرب.
 بررسی و نقد مطالعات ایران‌شناسی و مطالعه‌ی گفتمان ایران‌شناسی در غرب
 بررسی ارتباط مطالعات شرق‌شناسی و ایران‌شناسی
 بررسی مکتب‌ها و رویکردهای ایران‌شناسان روسی، سوئدی، انگلیسی، فرانسوی، آلمانی، ژاپنی، دانمارکی، ایتالیایی، آمریکایی و بزرگان ایرانی از گذشته تاکنون (اشخاصی چون شهرستانی، ابن ندیم، بیرونی، پورداوود)
 (ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد
 آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

ساجدی، طهمورث، ایران‌شناسی و خاورشناسی، امیرکبیر ۱۳۸۷

اسعدی، مرتضی، ایران‌شناسی در اروپا و ژاپن، الهدی ۱۳۷۱

آسموسن، ایران‌شناسی در دانمارک، ترجمه‌ی منیژه احدزادگان آهنی، طهوری ۱۳۸۹

رجب زاده، هاشم، ایران‌شناسی در ژاپن، دائره‌المعارف بزرگ اسلامی ۱۳۸۹

Approaches to the study of religion, peter Connolly(ed), New York.2011.

عنوان درس به فارسی: آشنایی با ادیان (ابتدایی، شرقی)	
نوع درس و واحد	Acquaintance to religions (Elementary, Eastern)
عنوان درس به انگلیسی:	
دروس پیش نیاز:	
دروس هم نیاز:	
تعداد واحد:	۲
تعداد ساعت:	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی ادیان ابتدایی، آیین زرتشت، ادیان هند (هندوئیسم، بودیسم، جینه، سیک) و ادیان خاور دور (کنفوسیوس، دائوئیسم، شینتو)

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. ادیان ابتدایی (سرآغاز دین، ویژگی های عمومی ادیان ابتدایی، ادیان ابتدایی در یونان، روم، خاورمیانه، آمریکا و ...، ادیان ابتدایی در عصر حاضر)

۳. هندوئیسم (سیر تکامل هندوئیسم، متون مقدس، شخصیت ها، آموزه ها)

۴. بودیسم (عوامل شکل گیری، متون مقدس، تاریخ، شخصیت ها، آموزه ها)

۵. جینه و سیک (سیر تکامل و عوامل شکل گیری، متون مقدس، تاریخ، شخصیت ها، آموزه ها)

۶. ادیان شرق دور (کنفوسیوس، دائو، شینتو)

ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۶۰ درصد

ج) فهرست منابع پیشنهادی:

ادیان زنده شرق / جان هینلز، جمعی از مترجمان.

سیری در اساطیر یونان و روم / ادیت همیلتون، ترجمه عبدالحسین شریفیان

تاریخ کیش زرتشت / مری بویس، ترجمه همایون صنعتی زاده

دین ایران باستان / ژاک دوشمن گیمن، ترجمه رویا منجم

زرتشتیان آداب و باورها، مری بویس، ترجمه عسگر بهرامی

متون پهلوی		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Pahlavi texts	عنوان درس به انگلیسی:
تخصصی ■		دروس پیش‌نیاز:
نظری ■		دروس هم‌نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی تاریخ ادبیات و آثار نوشته شده به زبان پهلوی و شناخت تحلیلی زبان فارسی میانه و آگاهی از مفاهیم زرتشتی به کار رفته در متون

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

تاریخ ادبیات پهلوی،

آموزش زبان پهلوی،

خواندن متن‌های پهلوی دینی - اندرزی:

مینوی خرد،

گزیده‌های زادسپرم،

زند بهمن یسن

(ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

تفضلی، احمد، تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام، انتشارات سخن، ۱۳۷۶

_____، مینوی خرد، انتشارات توس، ۱۳۷۸

_____ و ژاله آموزگار، زبان پهلوی، انتشارات معین، ۱۳۸۲

راشد محصل، محمد تقی، وزیدگی‌های زادسپرم، انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۶

_____، زندوهمن یسن، انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۴

متون اوستایی		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Avestan texts	عنوان درس به انگلیسی:
تخصصی ■		دروس پیش‌نیاز:
نظری ■		دروس هم‌نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی زبان اوستایی و آثار بجای مانده از آن زبان و آگاهی از مفاهیم دین زرتشتی به کار رفته در متون اوستایی

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

تاریخ ادبیات اوستایی،

آموزش زبان اوستایی (مقدماتی)،

خواند متن‌های برگزیده اوستایی (یشت‌ها و یسنا)

(ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال
آزمون پایان نیم‌سال

۴۰ درصد

۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

تفضلی، احمد، تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام، انتشارات سخن، ۱۳۷۶

راشد محصل، محمدتقی، بررسی یسن نهم هوم یشت

مولایی، چنگیز، بررسی فروردین یشت، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۸۲

Jackson, A. V. W, An Avesta Grammar, Stuttgart, 1982

Barthoome, C., Altiranisches Wörterbuch, Berlin, 1967

عنوان درس به فارسی: دین زرتشتی پیش از اسلام	
عنوان درس به انگلیسی: Zoroastrian religion before Islam	نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	تخصصی ■ نظری ■
دروس هم‌نیاز:	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

معرفی و شناخت تحلیلی جنبه‌ها و ابعاد چندگانه دین زرتشتی در قبل از ساسانیان

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

بررسی ابعاد:	اسطوره‌ای،
نهادی،	نظری،
اجتماعی،	عملی،
تجربی،	اخلاقی
روایی،	حقوق مادی و هنری دین زرتشتی قبل از ساسانیان

(ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

- بار، کای، و دیگران، دیانت زرتشتی، ترجمه فریدون و همن، تهران، انتشارات جامی، ۱۳۸۶.
- بویس، مری، تاریخ کیش زرتشت، ترجمه همایون صنعتی‌زاده، تهران، انتشارات قوس، ۱۳۷۶.
- موله، ماریان، ایران باستان، ترجمه ژاله آموزگار، تهران، انتشارات توس، ۱۳۷۷.

Pavry. J. D. C., The Zoroastrian Doctrine of a Future life from Death to the Individual Judgment, Columbia university, 1926.

Dhalla, M. N., Zoroastrian Theology, New York, Oxford university Press, 1914.

عنوان درس به فارسی: دین زرتشتی پس از اسلام		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد	Zoroastrian religion after Islam	عنوان درس به انگلیسی:
تخصصی ■		دروس پیش نیاز:
نظری ■		دروس هم نیاز:
		تعداد واحد:
		تعداد ساعت:
		۲
		۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی و معرفی ابعاد چندگانه دین زرتشتی، در دوره اسلامی

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

تغییرات دینی و آیینی زرتشتی

تغییرات اجتماعی زرتشتیان

مهاجرت زرتشتیان

ارتباط زرتشتیان هند با زرتشتیان ایران

(ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

کریستین سن، آرتور، مزدا پرستی در ایران قدیم، برگردان: دکتر ذبیح الله صفا، تهران، نشر هیرمند، ۱۳۸۲

بویس، مری، تاریخ کیش زرتشت، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران، نشر توس، ۱۳۷۶

زهر، آ.س، طلوع و غروب زرتشتیگری، ترجمه تیمور قادری، تهران، انتشارات فکر روز، ۱۳۷۵

Dhalla, M.N., Zoroastrian Theology, New York, Oxford university press, 1914.

Gershevitch, I., The Avestan Hymn to Mithra, Cambridge university press, 1967.

عنوان درس به فارسی: بدعت‌های دینی ایران باستان (زروان و مزدک)	
عنوان درس به انگلیسی:	Religious heresies of ancient Iran (Zarwan and Mazdak)
نوع درس و واحد	
دروس پیش‌نیاز:	تخصصی ■ نظری ■
دروس هم‌نیاز:	
تعداد واحد:	۲
تعداد ساعت:	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی بدعت‌های دینی ایران باستان (زروان و مزدک)

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

شناخت و رسیدن به سوال که زروان و مزدک چه تاثیری بر اندیشه‌ی ایران و دین مزدیسنی گذاشت؟
بازتاب این نقش به چه صورت در متون دینی ایرانی نمود پیدا کرد؟
سیر شروع و تحول زروان. مباحث فلسفی و دینی زروان
سیر شروع تحول دوران مزدک، تاریخ زندگی و ..

(ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

گراردو جنولی، آیین زروان، ترجمه علیرضا شجاعی، هفت آسمان شماره

شناخت اساطیر ایران _ جان هینلز - ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی - نشر چشمه

آر. سی. زنر، زروان معمای زرتشتیگری، ترجمه

جلالی مقدم مسعود، آیین زروانی،

نویست، امیل. دین ایرانی بر پایه متن‌های مهم یونانی. ترجمه سرکاراتی، بهمن. چاپ دوم، تهران: انتشارات بنیاد فرهنگ ایران

۱۳۵۴.

عنوان درس به فارسی:		جریان های دینی، فلسفی و عرفانی غیر زرتشتی در ایران: کیش مهر یا میترا، میتره در هند و میترس در یونان و روم؛ آناهیتا و معابد و مرتبط با آن	
نوع درس و واحد	Non-Zoroastrian religious, philosophical and mystical currents in Iran: Kish Mehr or Mitra, Mithra in India and Mithras in Greece and Rome; Anahita and temples and related	عنوان درس به انگلیسی:	
تخصصی ■	نظری ■	دروس پیش نیاز:	
		دروس هم نیاز:	
		تعداد واحد:	۲
		تعداد ساعت:	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تکمیلی جریان های دینی، فلسفی و عرفانی غیر زرتشتی در ایران: کیش مهر یا میترا، میتره در هند و میترس در یونان و روم؛ آناهیتا و معابد و مرتبط با آن

پ) مباحث یا سرفصل ها:

پیشینه مهر	تاثیرات مهری بر جریان های دینی پس از خود
میترا در دوران اساطیر ایران (دوره تاریخی، شامل دوره هخامنشی، مادها، اشکانیان، ساسانی)	پیدایش آناهیتا
میتره در هند	سیرتاریخی آناهیتا
میترائیسم و مهر اروپایی	آناهیتا در دین زرتشت
آیین تشریف به مهر (بررسی مراحل هفت گانه)	آناهیتا در متون دینی زرتشتی
بررسی نشانه های میتراپی (خروس، سگ، مار، عقرب، ..)	آناهیتا در ادوار تاریخی ایران
ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):	
فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	۶۰ درصد

ج) فهرست منابع پیشنهادی:

ثمودی، فرح (۱۳۸۷). ایزد بانوان در ایران باستان و هند. تهران: آرون.
 قرشی، امان الله (۱۳۸۹). آب و کوه در اساطیر هند و ایرانی. تهران: نشر هرمس.
 مقدم، محمد (۱۳۸۸). جستار درباره مهر و ناهید. تهران: هیرمند.
 طاووسی، حسن؛ پورمند، علی (۱۳۸۹). «ایزد بانوی آب آناهیتا». هنر (۱۴۳)
 کاظم زاده، پروین (۱۳۹۲). «تحلیلی بر دلایل شکل گیری اعتقاد به ایزدبانوان در ایران باستان». پژوهش های آدیانی

اساطیر ایران		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Myths of Iran	عنوان درس به انگلیسی:
تخصصی ■		دروس پیش‌نیاز:
نظری ■		دروس هم‌نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت و بررسی اهمیت و جایگاه اسطوره و اساطیر ایرانی

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

در این درس کوشش خواهد شد تا دانشجو با مراجعه به متون و منابع دست اول و معتبر، به تحقیق در شکل‌گیری اساطیر و عملکردهای آن پردازد و با ارائه تحقیق یافته‌های خود را از اسطوره‌های ملی و جهانی با استاد در میان نهد. در این درس دانشجو مبانی نظری و مسائل مهم مربوط به کارکرد اسطوره‌ها را خواهد شناخت.

۱. تعریف و تقسیم‌بندی اسطوره
۲. نظریه‌های اسطوره‌شناسی
۳. روش‌شناسی مطالعه‌ای اسطوره‌های ایرانی
۴. نقش اسطوره‌ها در وحدت بخشی
۵. اسطوره‌های قومی و فرا قومی
۶. اسطوره و نماد
۷. اسطوره و آیین
۸. نقد اسطوره‌شناسی

(ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

الیاده، اسطوره، رؤیا، راز، ترجمه‌ی رؤیا منجم، تهران، ۱۳۷۵.

شایگان، بت‌های ذهنی و خاطره‌ی ازلی، تهران، ۱۳۷۹.

. Black, Jeremy Green, Anthony (2004), God, Demons, and symbols of ancient Mesopotamia: an illustrated, translated by Tessa Rickards, the British Museum press, London.

Bartholomae, Christian (1904), Altiranisches Wörterbuch, Verlag von Karl J. Trübner, strassburg

عنوان درس به فارسی:		کیش مانوی	
عنوان درس به انگلیسی:	Manish religion	نوع درس و واحد	
دروس پیش‌نیاز:		تخصصی	نظری
دروس هم‌نیاز:			
تعداد واحد:	۲		
تعداد ساعت:	۳۲		

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی کیش مانوی

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱	بررسی ابعاد اجتماعی،	۶	بررسی ابعاد مناسکی،
۲	بررسی ابعاد روایی،	۷	بررسی ابعاد اخلاقی و هنری مانوی
۳	بررسی ابعاد اسطوره‌ای،	۸	بررسی فرق منشعب از آنها در دوره پس از مرگ مانوی
۴	بررسی ابعاد نظری،		
۵	بررسی ابعاد عملی،		

(ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

ابوالقاسمی، محسن، مانوی به روایت ابن الندیم، تهران: انتشارات طهوری، ۱۳۸۰.

اسماعیل پور، ابوالقاسم، اسطوره، بیان نمادین، تهران: سروش، ۱۳۷۷.

Asmussen, Jes P. Manichaen Literature, Delmar, 1975

Iranica 9, Leiden, Boyce, Mary, A Reader in Manichaean Middle Persian and Parthian, Acta 1975.

فلسفه و عرفان ادیان ایرانی		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Philosophy and mysticism of Iranian religions	عنوان درس به انگلیسی:
تخصصی ■		دروس پیش‌نیاز:
نظری ■		دروس هم‌نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی فلسفه و عرفان در ادیان ایرانی و مقایسه آن با افکار و عقاید فیلسوفان و عرفای اسلامی

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱ حکمت قدسی،	۶ ماهیت، تشکیک، نظام نوری،
۲ علم اشراق،	۷ طبیعات اشراق،
۳ خورنه و اصل اشراق،	۸ ماده اشراق در ایران و هند،
۴ حکمت اشراق، منطق اشراقی،	۹ سلسله مراتب نور،
۵ اصالت وجود،	۱۰ انوار قاهر و مثل افلاطونی

(ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	۶۰ درصد

(ج) فهرست منابع پیشنهادی:

- یزدان‌پناه، سید یدالله، حکمت اشراق، انتشارات سمت، ۱۳۸۹
- کرین، هانری، اسلام در سرزمین ایران، ترجمه رها کوهکن، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، تهران، ۱۳۹۰
- کرین، هانری، فلسفه ایرانی و فلسفه تطبیقی، توس، ۱۳۶۹
- نامه‌های عین القضاة همدانی
- بویس، مری و دیگران، جستاری در فلسفه زرتشتی، ترجمه سعید زارع و دیگران، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب، ۱۳۸۸

